

۳۶۷۵

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۱۱۰۱

سال تحصیلی ۳۴-۲۵۳۵

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع :

پژ

بررسی و مطالعه وضع - عکس‌گرفتن داری در منطقه غربی مازندران

نگارش :

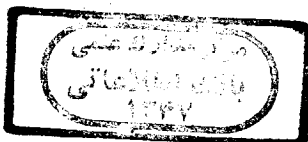
غلامحسین فروزانفر

هیات داوران

آقای دکتر شوچه سعادتی نوری دانشیار دانشکده دامپزشکی راهنما و رئیس هیات داوران

آقای دکتر محمود شماع دانشیار دانشکده دامپزشکی داور

سرکار خانم دکتر پوران دخت علیانی دانشیار دانشکده دامپزشکی داور



تقدیم به ہیئت محترم واوران

جناب آقای دکتروچہر سعادت نوری .

جناب آقای دکترو محمود شماع .

سرکار خانم دکترو پوران دخت عطائی .

- الف -

فهرست مطالب

<u>صفحه:</u>	<u>عنوان:</u>
۱	مقدمه
	بخش اول: اوضاع طبیعی، حدود جغرافیائی و شرایط آب و هوا در
۴	منطقه غربی مازندران
۵	الف: نواحی مختلف مازندران از نظر شرایط طبیعی
۶	ب- شرایط آب و هوا
۸	پ- محصولات مهم مازندران
۹	ت- شهرهای مازندران
۱۱	ث- مطالعه پوشش گیاهی در منطقه مازندران
	بخش دوم: بررسی وضع گوسفندداری و سابقه مردم در مورد علاقه به
۱۵	گوسفندداری
۱۶	اول- روشهای مختلف گله داری در مازندران
۱۶	الف: روش متحرک
۱۷	ب: روش متحرک یا دامداری روستایی
۱۸	دوم- انواع مختلف گوسفند در غرب مازندران:

صفحه:

عنوان:

- ۱۸ الف : نژاد زل
- ۲۰ ب : سایر گوسفندان مورد پرورش در منطقه
- ۲۲ پ : تقسیم بندی مراتع کوهستانی
- ۲۳ سوم - مطالعه مشخصات ظاهری و بیومتری در نژاد زل :
- ۲۵ الف : مقایسه دم در گوسفندان نژاد زل و گوسفندان دم دار خارجی
- ۲۶ ب : مشخصات ظاهری گوسفند زل
- ۲۷ پ : مشخصات بیومتری گوسفند زل
- ۲۸ چهارم - جایگاه نگاهداری گوسفند زل و انواع آن در منطقه مورد پرورش
- ۲۹ ۱ - طالار یا سرپناه
- ۳۲ ۲ - کرس یا جایگاه بره
- ۳۲ ۳ - گوسفند سرا
- ۳۳ الف - سره یا منزل چوپان
- ۳۴ ب - کورکی یا انبار مواد لبنی
- ۳۵ پ - شیر پزی یا محل تهیه انواع مواد لبنی
- ۳۵ ت - پارا یا پیش بره " محل شیردوشی

<u>صفحه:</u>	<u>عنوان:</u>
۳۶	۴- آغل‌های شهری
۳۷	پنجم - نحوه شیردوشی
۳۸	ششم - چگونگی وضع تغذیه
۴۱	هفتم - پروار بندی
۴۱	هشتم - جفتگیری و زایش
۴۲	الف - روش و زمان جفتگیری
۴۳	بد - موقع زایش
۴۳	پ - نسبت بره زائی
۴۳	ت - د و قلو زائی
۴۴	ث - انواع آمیخته‌ها
۴۵	نیم - فرآورده‌های گوسفند
۴۶	الف - پشم
۴۸	ب - شیسر
۵۱	پ - محصولات لبنی
۵۲	تد تهیه و توزیع محصولات لبنی توسط مخط‌آباد

<u>صفحه :</u>	<u>عنوان :</u>
۵۴	ث - گوشت
۵۷	ج - پوست
۵۷	ج - کور
۵۸	ح - روده
۵۸	د هم - مطالعات مربوط به تلاقی گوسفند زل
۶۲	یازد هم - واکسیناسیون
۶۲	دوازدهم - بیماریها
۶۴	بخش سوم : مشکلات گوسفند داری در منطقه
۶۴	۱- مسائل مربوط به نگهداری و کنترل و اصلاح نژاد
۶۵	۲- مشکلات دامپزشکی
۶۶	۳- مسائل مربوط به تغذیه دام
۶۶	۴- مسائل مربوط به مشکلات بازاریابی فرآورده‌های دامی
۶۸	بخش چهارم : پیشنهادات
۷۱	منابع و مآخذ

مقدمه :

گرچه مسئله غذای کلی روزانه برای تأمین سلامتی اهمیت زیادی دارد ولی نوع مواد غذایی اهمیت بیشتری را دارا میباشد . برای ساختمان و ترمیم قسمتهای مختلف بدن مواد مخصوصی لازم است که باید از طریق غذا تأمین گردد . ماهیچه ها ، اعصاب ، استخوان ، خون و سایر بافتها هر یک ترکیب و ساختمان بخد بخصوصی دارند که برای ساختن و نگهداری آنها هر یک بمقادیر متفاوت احتیاج به پروتئین ، مواد معدنی ، آب ، چربی ، هیدراتهای کربن دارند و در صورتیکه این مواد بمقدار کافی در دسترس نباشند بدن بلافاصله کمبود را احساس و منعکس می کند . پس از آب پروتئین قسمت اعظم بافتهای بدن را تشکیل میدهد و ماده ضروری اصلی کلیه بافتهای زنده است . احتیاجات پروتئین بدن بوسیله اسیدهای آمینه تأمین میگردد ولی بعضی اوقات سایر مواد نیتروژن دار نیز میتواند منشأ اسیدهای آمینه باشند .

از میان عواملی که در ساختمان و فعالیت پروتوپلاسم سلولها نقش بارز - دارند پروتئین هنوز در رأس کلیه عوامل دیگر قرار دارد ، زیرا مقدار آن نیز در بدن از همه عناصر بیشتر است و قسمت اعظم بافتهای بدن را تشکیل میدهد

در دورانی از زندگی که بدن رشد میکند احتیاج بدن به پروتئین برای ساختن قسمتهای مختلف بدن و بافتهای اضافی الزاماً زیاد است . بنابراین در چنین نوزاد و کودک از آنجائیکه به تعداد و حجم سلولها و بافتها افزوده میگردد مقدار پروتئین بیشتری باید بآنها برسد . از طرف دیگر کلیه سلولهای زنده در تمام دورهء عمر خود دائماً در حال تغییر هستند و دائم نو میشوند بهمین جهت برای تاءمین و ترمیم و رشد افراد زنده در تمام طول عمر مقداری پروتئین که برای هر دورهء زندگی معین مییاشد لازم است .

منابع پروتئینهای غذائی در ممالک مختلف برحسب درجه پیشرفتگی و غنای این ممالک فرق میکند . در ممالک پیشرفته و صنعتی بیشتر پروتئین از منابع حیوانی حاصل میگردد ، گوشت حیوانات ، پرندگان و ماهی منابع پروتئین حیوانی هستند که کوچک و بزرگ آنها را دوست دارند زیرا نه تنها به مزه غذا میافزایند بلکه از آنجائیکه به ساختمان بافتها نزدیکترند با کفایت بهتری مورد استفاده بافتها قرار میگیرند .

شیوع بیماریهای ناشی از کمبودهای غذائی بخصوص کالری و پروتئین وینا حتی پروتئین در ممالک عقب مانده و در حال توسعه جهان سوم و اثرات بسد

و نتایج وخیم آن امروزه بخوبی شناخته شده است . از علائم برجسته کمبود پروتئین رشد نارسا و کمی مقاومت در مقابل عفونت‌ها و بیماری کبدی است . در غالب ممالک در حال توسعه از جمله کشورمان تولید مواد گوشتی یا پروتئین حیوانی نسبت به جمعیت آن بسیار کم است .

لذا با توجه به نقش مهم پروتئین برای تغذیه انسان و اینکه در کشورمان منبع عمده تأمین پروتئین مردم از طریق مصرف گوشت گوسفند می باشد تولید گوشت بخصوص گوشت گوسفند از موارد عمده‌ایست که با پیوستن بدان توجه لازم مبذول گردد . نتیجتاً پرورش گوسفند بطریق علمی و بهبود اشی و داشتن گله‌های سالم و پروا ریندی درست آن جهت افزایش بیشتر و بهتر گوشت از ضروریات می باشد .

با توجه به آنچه که در بالا اشاره شد ، شناخت بیشتر قطبهای مختلف تهیه گوشت و پروتئین ضرورت کامل دارد و لذا اینجانب بعنوان فردی که آشنائی شخصی با منطقه مورد مطالعه دارم امیدوار است رساله‌ای که در این مورد تهیه و ارائه کرده است مقدمه‌های جهت راه گشایی گسترده‌تری در این امر حیاتی باشد .

بخش اول

اوضاع طبیعی حدود جغرافیائی و شرایط آب و هوا در منطقه غربی مازندران

مازندران که نام قدیمی اش طبرستان است به منطقه‌ای اطلاق میشود که در سواحل بحر خزر و در شمال ایران قرار گرفته است . غالب نواحی این ولایت کوهستانی است . از شمال به دریای خزر ، از جنوب به رشته کوه البرز از مغرب به استان گیلان و از مشرق به گرگان محدود میگردد . طول آن از طرف مغرب به مشرق ۳۲۰ کیلومتر و عرض آن ۹۶ کیلومتر و مسافت آن در حدود ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کیلومتر مربع است . جبال البرز در جنوب مازندران قوس عظیمی را تشکیل میدهد که عرض آن ۵ کیلومتر میباشد و مانند سدی قسمت شمالی را از مرکز ایران جدا می کند و تمام رطوبت بحر خزر را در دامنه شمالی خود متوقف نموده موجب بارشندگی زیاد و رطوبت فراوان میشود . کمتر کسی است که از نواحی داخلی ایران به سواحل بحر خزر مسافرت کرده باشد و پس از عبور از گردنه‌های اصلی البرز مانند عباس آباد ، امام زاده هاشم و کندوان و امثال آنها متوجه تغییراتی در مناظر جغرافیائی نشده باشد . جنگلهای انبوه و مزارع سبز و خرم و مراتع فراوان آن مناظر جغرافیائی بی‌وجود آورده است که در سایر استانهای کشور نظیر آن را نمی توان یافت . تفاوت

عمده^۵ این منطقه با سایر نقاط ایران نتیجه اختلافی است که در وضع اقلیمی و مخصوصاً مقدار نزولات آسمانی وجود دارد و نتیجتاً تأثیر مستقیم بر وضع اقتصادی آن بطور اعم و بر وضع اقتصاد و دامپروری آن بطور اخص میگذارد. اهالی فعلی مازندران از اعقاب اقوام آریین هستند که قبلاً در این سرزمین زندگی میکردند.

الف - نواحی مختلف مازندران از نظر شرایط طبیعی :

از حیث شرایط طبیعی مازندران را به چهار ناحیه میتوان تقسیم کرد :

۱- قله مرتفع کوهها که از چهار هزار متر بالاتر و پوشیده از برفناست .

۲- ارتفاع هزار متر تا چهار هزار متر، مراتع وسیعی است که در فصل

تابستان حیوانات در آن میچرند و بعبارت دیگر بعنوان مراتع بیلاقی از آن استفاده می شود .

۳- از حوالی هزار متر ناحیه جنگلهای و دره‌های حاصلخیز شروع میشود و این

قسمت دارای نواحی مختلف میباشد که آنها را اراضی پرتاس یا میان بند و بعبارت دیگر مراتع بهاره پائیزه مینامند .

۴- ناحیه پست ساحلی که اغلب بسیار مرطوب و در بعضی قسمتها دارای -

جنگل و در بعضی نقاط مزار پرنج و بر روی تپه‌های شنی و ساحل آنها قرا و قصبات ایجاد شده است . دارای اراضی مسطح قشلاقی است که قسمت اعظم جمعیت مازندران در این منطقه متمرکز است . حد متوسط ارتفاع آن از سطح دریا ۵۰ تا ۶۰ متر میباشد .

ب - شرایط آب و هوا :

بر اساس نظریه کارشناس فائو (۴) آب و هوای منطقه خزر دارای قرابت و شباهت با آب و هوای قفقاز و اروپای مرکزی و کمی مدیترانه‌ای در قسمت سواحل و کناره‌ها میباشد . نزولات سالیانه آن بین ۶۰۰ تا ۲۰۰۰ میلیمتر و حداقل بارندگی در آن در خرداد ماه و عدم خشکی واقعی و حداکثر باران در آن در پائیز است ، رطوبت نسبی آن عموماً بیش از ۸۰ درصد با زمستانهای ملایم یا سرد و معدل درجه حرارت آن در دیماه کمتر از ۸ درجه سانتیگراد است ، درجه حرارت متوسط تیرماه کمتر از ۲۶ درجه سانتیگراد و اختلاف سالیانه ۱۶ تا ۱۹ درجه سانتیگراد است . درجه ابری بودن عموماً خیلی زیاد و در نواحی شرقی (منطقه گرگان) آب و هوا خشک تر بوده و قدری ببری است . آب و هوای مازندران بطور

کلی معتدل ولی اغلب متغیر و با اختلافات شدید همراه است، در مجموع نواحی سبز و خرمی را بوجود آورده و ضمناً گاهی نیز اتفاق افتاده که در مناطق مذکور خشک سالی هم بوجود آمده و بواسطه عدم بارندگی که گاهی مدت آن از ۹۰ الی ۱۰۰ روز هم تجاوز میکند خسارت هنگفتی بدامداران خصوصاً کشاورزان وارد میشود.

زمستان در این نواحی کوتاه و درجه حرارت نیز بندرت بزیر صفر میرسد و در نهایت حدود ۷ درجه زیر صفر میباشد که درختهای مرکبات را خراب میکند ولی مدت تابستان آن طولانی است و گرمای هوا فوق العاده نمی باشد اما بعلت رطوبت فراوان تحمل گرما سخت تر شده. شخص و یا حیوان ناراحتی بیشتری را تحمل میکنند.

درجه متوسط حرارت تابستان ۳۵ درجه و در بعضی نقاط درجه حرارت تا ۴۰ درجه میرسد. منطقه بحر خزر مخصوصاً در بهار و پاییز دارای بارانهای زیاد میباشد و پادهای مرطوبی که از دریا بجانب ساحل میوزد پس از آنکه بجبال البرز رسید مبدل بباران شده و در دامنه شمالی کوههای مزبور نزول مینماید، حداکثر بارندگی در مازندران بطور متوسط ۱/۴ متر است و از این نظر مازندران دومین استان پر باران ایران میباشد (بعد از استان گیلان). در هر حال هوای این نواحی اغلب ابری و همراه با بارندگی های مداوم است که ممکن است مدتیکه بطور دائم

باران ببارد . هوای این منطقه تا فاصله ۶۵ کیلومتری دریاموطوب است و بهمین جهت تغییر حرارت بین شب و روز خفیف می باشد . بیشتر باد های آن از طرف مغرب و مشرق میوزد . باد های غربی عموماً گرم و سبب بارندگی میشود ولی باد های شمال شرقی غالباً سرد که در تابستان موجب صافی هوا در زمستان موجب بارش برف می شود . باد های جنوب شرقی که آنرا " باد کوه " نامند عموماً از غروب تا صبح وزیده ابتدا گرم و در تابستان هوا را معتدل و در زمستان سرد میکند . ولی وقتی امتداد این بارها تغییر کند هوا منقلب شده به بارندگی میشود . رود های مازندران متعدد و همه از البرز سرچشمه گرفته وارد دریای خزر میشوند و در جلگه ها ساحلی آب قسمتی از آنها بمصرف زراعت میرسد .

پ - محصولات مهم مازندران :

از این قرار است : برنج که قسمتی بمصرف خوراکی اهالی میرسد و قسمتی به نقاط دیگر می رود که در قسمتهای پرآب و حاصلخیز قشلاقی بدست می آید . گندم و جو که در نقاط خشکتر بعمل می آید ، پنبه که در حوالی مشرق و نواحی مشهد سمر کاشته میشود و زراعت آن توسعه یافته است زیرا که الیافش از سایر پنبه های ایران -

طویل تر میباشد ، کتف و کتان و نیشکر و انواع مرکبات و درختان صنعتی در ناحیه جنگلها ، عموم زراعت مازندران توسط آبیاری انجام میگردد و فقط زراعت دیمیسی آن در بیلاقات کجور و نور و چهار دانگه میباشد .

ت - شهرهای مازندران :

از غرب به شرق عبارتند از : شمسوار - چالوس - نوشهر - نور - آمل -

بابل - شاهی - ساری - نکا - بهشهر - .

ذیلا وضع بعضی از شهرها و نواحی غرب مازندران را از نظر شرائط طبیعی بطور اقتصاد بررسی می کنیم :

۱- نور : از شمال محدود است به بحر خزر و از مشرق به آمل و از مغرب

به کجور و از جنوب به نمارستان ، رود نور که از کوههای نور سرچشمه میگردد از مغرب

به مشرق حرکت کرده و به رود هراز متصل میشود که همگی این رود ها از جلگه

لاویج رود و آزرود در آن جاری هستند ، نور دارای قسمتهای بیلاقی و قشلاقی

است که هوای بیلاقی آن خشک و معتدل و در قشلاق چهار ماه گرم و مرطوب است .

از بلوکهای آن سولده (که بنام شهرستان نور نامیده میشود) و نیز علمده